

PROTOKÓŁ
Nr 27
z obrad Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Poznaniu
15 czerwca 2023 roku

Miejsce obrad	Sala Sesyjna, UMWW
Uczestnicy spotkania	członkowie Rady – przedstawiciele związków pracowników, przedstawiciele związków pracodawców,
Organizatorzy	NSZZ „Solidarność”, Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu
Załączniki	Lista obecności

15 czerwca 2023 roku odbyło się 27. posiedzenie plenarne Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego w Poznaniu. Otwarcia dokonał Przewodniczący WRDS Pan **Jarosław Lange** Przewodniczący Zarządu Regionu Wielkopolska NSZZ "Solidarność", który powitał uczestników spotkania – członków Rady, a także zaproszonych gości: Pana Wojciecha Jankowiaka Wicemarszałka Województwa Wielkopolskiego, Panią Anetę Niestrawską Wicewojewodę Wielkopolskiego, Pana Marka Rusakiewicza Wiceprezesa Zarządu Enea Operator S.A., Panią Agnieszkę Gosławską Dyrektora Zakładu Rozwoju i Inwestycji Enea Operator S.A. oraz Pana Macieja Sytka Pełnomocnika Zarządu Województwa Wielkopolskiego ds. restrukturyzacji Wielkopolski Wschodniej, a także Prezesa Zarządu Spółki Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Koninie.

Pan Przewodniczący przedstawił porządek obrad, który został zaakceptowany. Następnie głos zabrali zaproszeni goście.

Pan Marek Rusakiewicz w swoim wystąpieniu przybliżył wyzwania przed jakimi stoi polska energetyka z perspektywy spółki dystrybucyjnej Enea Operator, skupiając się przede wszystkim na transformacji energetycznej i bezpieczeństwie energetycznym Wielkopolski. Tak w Polsce, jak i w całej Europie odbywa się wielka transformacja polegająca m.in. na zwiększaniu udziału odnawialnych źródeł energii w puli energii wprowadzanej do sieci. Żeby tym wyzwaniom sprostać trzeba poczynić wielomiliardowe inwestycje w sieciach energetycznych. Kiedyś energia rozprowadzana była „od góry” czyli od wielkich elektrowni do odbiorców. Dzisiaj system działa w obie strony. Znaczna część energii wprowadzana jest „od dołu”. Sytuacja ta wymaga przystosowania infrastruktury przesyłowej. W związku z tym zdiagnozowane zostały obszary wymagające inwestycji. Kwota na realizację zaplanowanych do roku 2030 działań w sieciach dystrybucyjnych wynosi ok. 200 mld zł. Celem inwestycji jest osiągnięcie ponad 50% udziału odnawialnych źródeł energii do 2030 roku, co wpisuje się w politykę energetyczną państwa. Na chwilę obecną w Enea Operator przyłączonych jest odnawialnych źródeł energii na łączną moc ok. 5 GW. Oznacza to, że jest ona większa od zapotrzebowania odbiorców. Bywa nawet tak, że w niektórych momentach w sieci jest 100% energii z OZE. Spośród źródeł odnawialnej energii znaczną część stanowią prosumenci, których udział w produkcji wynosi 1,4 GW. Na stronie internetowej www.pse.pl/dane-systemowe można w czasie rzeczywistym obserwować bieżące zapotrzebowanie i produkcję energii w kraju. Pan Prezes poinformował również o strukturze zasilania w Wielkopolsce, która oparta jest na sześciu stacjach redukcyjnych: w Plewiskach, Czerwonaku, Poznaniu, Pile, Lesznie i Kromolicach, co dowodzi że region jest dobrze zabezpieczony w tym względzie przez Polskie Sieci Elektroenergetyczne.

Coraz częstszym problemem stają się nadwyżki produkcji energii, której nie można wprowadzić do sieci. System energetyczny w Polsce stabilizują elektrownie węglowe i gazowe. Tych elektrowni nie można wyłączyć, można jedynie obniżyć do pewnego stopnia ich produkcję, dlatego pracują stale wytwarzając około połowy krajowego zapotrzebowania. Druga połowa zapotrzebowania to jest przestrzeń dla OZE. Jednak kiedy przychodzi weekend i zapotrzebowanie na energię spada, a świeci słońce i wieje wiatr, to wyjątkowo w systemie pojawia się nadwyżka produkcji i dochodzi do czasowego wyłączenia wprowadzania energii

do systemu z instalacji OZE. Nim jednak to nastąpi wcześniej wykorzystane zostają środki zaradcze dla zbilansowania systemu, takie jak:

- praca na minimum (sieciowa lub przez elektrownie) jednostek JWCD,
- pompowanie w Elektrowniach Szczytowo-Pompowych (ESP),
- zniżenie produkcji w nJWCD w ramach usługi GWS (dostępne niewielkie moce),
- praca JWCD w ramach usługi zniżenia,
- czasowe zniżenie generacji poniżej minimum technicznego elektrowni JWCD (uzyskane odstępowstwa od umów przesyłania),
- sprzedaż operatorska w ramach umów o pomocy awaryjnej do operatorów systemów energetycznych sąsiednich krajów.

W ostatnim półroczu sytuacje takie miały miejsce:

- 26 i 27 grudnia 2022 r. – redukcja generacji wiatrowej do 800 MW
- 31.12.2022 r. i 1.01.2023 r. – redukcja generacji wiatrowej do 3000 MW
- 15.01.2023 r. – redukcja generacji wiatrowej do 1600 MW
- 23.04.2023 r. – redukcja źródeł PV do 2100 MW
- 30.04.2023 r. – redukcja źródeł PV do 1800 MW

Dopóki nie upowszechnią się na pełną skalę magazyny energii dalsze przyłączanie do systemu instalacji OZE mija się z celem, gdyż coraz trudniej będzie zagwarantować odbiór.

Pani Agnieszka Gosławska przedstawiła działania spółki w Wielkopolsce. Poinformowała, że region dzieli się na 9 rejonów dystrybucji i 44 posterunki energetyczne. Oddział dystrybucji Poznań dysponuje 90 stacjami WN/SN i ponad 15 tys. stacji SN/nN. Długość linii WN wynosi ponad 1,5 tys. km, SN ponad 18 tys. km, nN ponad 23 tys. km.

Z kolei plan finansowy w zakresie inwestycji sieciowych w roku 2023 wynosi 606 mln zł. Wszystkie podejmowane przez operatora inwestycje mają na celu bezpieczeństwo energetyczne mieszkańców czyli realizację obowiązku zapewnienia odbiorcom ciągłych dostaw energii elektrycznej.

Pan Maciej Sytek zaprezentował informacje dotyczące sprawiedliwej transformacji Wielkopolski Wschodniej. Przeobrażenie odbywa się nie tylko w wymiarze energetycznym ale przede wszystkim społeczno-gospodarczym. Plan ten, dotowany w wysokości ok. 400 mln euro opiera się o wyzwania takie jak:

- rynek pracy, kształcenie i aktywne społeczeństwo wspierające transformację gospodarki,
- wsparcie inwestycji w MŚP i w dużych przedsiębiorstwach,
- budowa ekosystemu instytucji otoczenia biznesu oraz wsparcie publicznej infrastruktury B+R (badawczo-rozwojowej) i cyfryzacji administracji publicznej,
- zregenerowane środowisko przyrodnicze,
- sprawnie funkcjonujący i zdekarbonizowany transport publiczny,
- przybliżenie Wielkopolski Wschodniej do osiągnięcia neutralności klimatycznej,
- infrastruktura na rzecz aktywnego społeczeństwa, edukacja oraz rewitalizacja wspierające transformację gospodarki.

Duża część dotacji doprowadzić ma do tego żeby z jednej strony zabezpieczyć pracowników sektora paliwowo-energetycznego, którzy będą tracili swoje miejsca pracy, a z drugiej

doprowadzić do tego żeby na terenie Wielkopolski wschodniej powstały nowe miejsca pracy. Chodzi też o to żeby nowy model gospodarczy zapobiegł depopulacji regionu.

Pan Prezes przybliżył również szczegóły Projektu strategicznego zatytułowanego „Podnoszenie i zmiana kwalifikacji oraz aktywizacja zawodowa pracowników GK ZE PAK zorientowana na utworzenie i utrzymanie miejsc pracy. Droga do zatrudnienia po węglu”. Projekt ten jest uznawany za jeden z najlepszych w Europie. Jest pokazywany i chwalony m.in. dlatego, że został wypracowany wspólnie ze związkami zawodowymi w taki sposób by pomóc pracownikom sektora wydobywczo-energetycznego. Beneficjentem projektu jest Wielkopolski Urząd Pracy w Poznaniu, a partnerami Agencja zatrudnienia DGA S.A., ZE PAK S.A., Stowarzyszenie Na Rzecz Spółdzielni Socjalnych oraz Wielkopolska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości sp. z o.o.

Projekt będzie przebiegać dwutorowo. Ma polegać na doprowadzeniu uczestników do zatrudnienia u nowego pracodawcy:

- przy pomocy doradztwa zawodowego, pośrednictwa pracy, a także dzięki szkoleniom zawodowym, subsydiowaniu zatrudnienia, wyposażaniu/doposażaniu stanowiska pracy u pracodawcy oraz dofinansowaniu kosztów dojazdu do miejsca zatrudnienia,
- dzięki zakładaniu spółdzielni socjalnej/przedsiębiorstwa społecznego lub innego podmiotu gospodarczego działającego na własny rachunek (w tym jednoosobowej działalności gospodarczej), również poprzez umowę o pracę/spółdzielczą umowę o pracę w przedsiębiorstwie społecznym.

Koszt całkowity programu wynosi 244 mln zł, z czego kwota dofinansowania to 180 mln zł. W latach 2023 – 2029 ma z niego skorzystać 2 200 osób.

Na koniec Pan Prezes omówił temat wsparcia inwestycji w MŚP i dużych przedsiębiorstwach. Chodzi o wsparcie w zakresie dostosowywania do zmieniających się warunków rynkowych i technologicznych oraz tworzenia nowych miejsc pracy, cyfryzacji i internacjonalizacji. Działania mają polegać na inwestycjach produkcyjnych w środki trwałe lub wartości niematerialne i prawne przedsiębiorstw w celu produkcji towarów i usług oraz na wdrożeniu nowoczesnych rozwiązań cyfrowych w procesach biznesowych przedsiębiorstw.

Pierwsza ścieżka wsparcia to:

- pomoc de minimis (bez możliwości wsparcia robót budowlanych)
- maksymalny poziom dofinansowania projektu: 70% wydatków kwalifikowalnych
- minimalna wartość kosztów kwalifikowalnych: 250 tys. PLN
- maksymalna wartość projektu: 200 tys. euro

a druga to:

- regionalna pomoc inwestycyjna (z możliwością wsparcia robót budowlanych)
- maksymalny poziom dofinansowania projektu: 45% (dla mikro i małych przedsiębiorstw) oraz 35% (dla średnich przedsiębiorstw) wydatków kwalifikowalnych,
- minimalna wartość kosztów kwalifikowalnych: 250 tys. PLN

- maksymalna wartość dofinansowania: 8 mln PLN

Harmonogram naborów wniosków w ramach FST w trybie niekonkurencyjnym (Program FEW) przedstawia się następująco:

- 1.06 – 31.08.2023 - Wsparcie inwestycji MŚP w zakresie dostosowywania do zmieniających się warunków rynkowych i technologicznych oraz tworzenia nowych miejsc pracy, cyfryzacji i internacjonalizacji (Działanie 10.2; alokacja 112,5 mln PLN)
- 7.08 – 31.10.2023 - Inwestycje w zakresie kompleksowej (głębokiej) modernizacji energetycznej budynków sektora publicznego, w tym budynków użyteczności publicznej oraz zamieszkania zbiorowego (Działanie 10.6; alokacja 50 mln PLN)
- 30.10.2023 – 19.01.2024 - Infrastruktura kształcenia zawodowego (Działanie 10.7; alokacja 15 mln PLN)
- Grudzień 2023 - Wsparcie kształcenia zawodowego – projekty „miękkie” (Działanie 10.1; alokacja 31,5 mln PLN)
- 18.12.2023 – 15.03.2024 - Budowa ekosystemu start-up’owego, w tym budowa i rozwój hubów technologicznych i inkubatorów przedsiębiorczości czy przestrzeni coworkingowych (Działanie 10.3; alokacja 20 mln PLN)
- 29.01– 29.03.2024 - Wsparcie rozwoju OZE zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001 w zakresie rozwoju energetyki obywatelskiej - rozproszonej, prosumenckiej (Działanie 10.6; alokacja 100 mln PLN)
- Marzec 2024 - Rozwój terenów poprzez nadanie im nowych funkcji (środowiskowych, społecznych i/lub gospodarczych) (Działanie 10.4; alokacja 100 mln PLN)

Samorząd Województwa Wielkopolskiego zdecydował, że pieniądze będą zarządzane na poziomie subregionalnym poprzez Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. Powołany został podkomitet monitorujący składający się z ponad 40 osób reprezentujących związki zawodowe, organizacje samorządowe oraz samorządy po to, żeby mieszkańcy tego regionu mieli wpływ na funkcjonowanie tego programu.

Pan Bernard Niemiec – NSZZ „Solidarność” – dodał w formie uzupełnienia, że na terenie województwa jest jeszcze drugi operator Energa, który też zabezpiecza pozostałą część Wielkopolski. W przypadku Grupy Energa Orlen głównym źródłem OZE jest energia wiatrowa, a także farmy fotowoltaiczne.

Pan Przewodniczący powiedział, że środki które płyną na transformację z Unii Europejskiej do Polski są dedykowane różnym regionom. Znaczna ich część jest absorbowana przez Śląsk. Wielkopolska otrzymuje ponad 400 mln euro. Zapytał czy są jakieś szacunki dotyczące rzeczywistego zapotrzebowania finansowego w przypadku naszego regionu?

Pan Maciej Sytek odparł, że szacunki są różne. Są informacje, że transformacja w skali kraju będzie sięgała kwoty kilkuset miliardów złotych. Jako przykład podał Niemcy, gdzie tylko z pieniędzy budżetowych wsparto transformację kwotą 40 mld euro. Kwota przyznana Wielkopolsce wydaje się na ten moment odpowiednia przynajmniej na pewien okres. Ale patrząc szerzej to w Wielkopolsce Wschodniej jest 90 tys. budynków wymagających

termomodernizacji, co pozwoliłoby ich mieszkańcom zaoszczędzić nawet 2/3 kosztów ich ogrzewania. Transformacji nie przeprowadzi się wyłącznie środkami z unijnych dotacji. To dzięki przedsiębiorcom, którzy rozwiną swoje działania gospodarcze na tym terenie zatrudniając ludzi i płacąc podatki proces ten będzie się realizował. Wsparcie unijne ma służyć uruchomieniu maszyny transformacji.

Pan Antoni Odzimek – Związek Rzemiosła Polskiego – nawiązał do wystąpienia przedmówcy w kwestii mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw informując, że kilka dni temu prezesem Wielkopolskiej Izby Rzemieślniczej w Poznaniu na lata 2023-2027 został Pan Marek Skoraszewski – Starszy Cechu Rzemiosł Różnych w Koninie, co stanowi doskonały prognostyk przyszłej współpracy przy projekcie transformacji.

Pan Przewodniczący zwrócił się do prezesa Pana Marka Rusakiewicza w kwestii bilansu energetycznego. Jak już było mówione w pewnych okresach czasu mamy nadprodukcję, a redukcja nie jest możliwa więc dochodzi do przymusowych wyłączeń wpływu energii do sieci, co zmniejsza opłacalność inwestycji. Jeśli liczba producentów prądu z OZE jeszcze się zwiększy to problem będzie się tylko nasilał.

Pan Marek Rusakiewicz odpowiedział, że bilansowanie energii jest właśnie kluczowe. Procedowane są obecnie zmiany w ustawie *Prawo energetyczne*, co pozwoli na wprowadzenie pewnych mechanizmów w przyszłości, które będą stabilizowały sieć. Musi zostać wprowadzone redysponowanie rynkowe i nierynkowe. A przede wszystkim dobowe magazyny energii, jak również takie pozwalające sezonowo magazynować nadwyżki prądu. Tych wyłączeń nie ma i nie będzie wiele. Operator może nie odebrać maksymalnie do 5% rocznie wytworzonej przez prosumentów energii i z tym trzeba się pogodzić. W przypadku nadwyżek ratuje nas też system międzynarodowy.

Pan Przewodniczący zadał kolejne pytanie. Są obecnie na rynku przedsiębiorcy, którzy w celu niezależności energetycznej byliby w stanie sfinansować i uruchomić własną elektrownię słoneczną czy wiatrową wraz z siecią przesyłową pokrywającą zapotrzebowanie na energię własnej firmy lub fabryki. Problem jednak polega na tym, że obecne przepisy prawa nie pozwalają na takie rozwiązania. Pewnie dlatego, że powstaje wówczas problem bilansowania energii w sieci. Nie mniej przedsiębiorcy są możliwością niezależnej produkcji i przesyłu prądu zainteresowani.

Pan Marek Rusakiewicz odpowiedział, że to się już dzieje, a nawet ten kierunek zostanie wzmocniony. Mowa tu o autokonsumpcji. Zmiana ustawy *Prawo energetyczne* wprowadza właśnie linię bezpośrednią oznaczającą linię elektroenergetyczną łączącą wydzieloną jednostkę wytwarzania energii elektrycznej bezpośrednio z odbiorcą lub linię elektroenergetyczną łączącą jednostkę wytwarzania energii elektrycznej przedsiębiorstwa energetycznego z instalacjami należącymi do tego przedsiębiorstwa albo instalacjami należącymi do przedsiębiorstw od niego zależnych. Jakimś problemem może być sytuacja, w której przedsiębiorcy chcieliby niewykorzystać produkcję energii (np. w weekend) wprowadzać do sieci.

Pan Maciej Sytek zauważył, że autokonsumpcja może być też istotna z punktu widzenia wydatkowania funduszy europejskich. To, że mamy zbyt duży potencjał OZE to jedno, z drugiej strony zarówno w Samorządzie Województwa Wielkopolskiego, w Funduszach Europejskich dla Wielkopolski, jak i w Funduszu Sprawiedliwej Transformacji są duże pieniądze, które mają być przeznaczone właśnie na tworzenie odnawialnych źródeł energii. Warto się zastanowić, skonsultować z ekspertami czy pieniądze te nie powinny być inwestowane np. w małe magazyny energii. Chodzi o to by efektywnie wydawać te środki, a nie tworzyć kolejne instalacje słoneczne czy wiatrowe.

Pan Marek Rusakiewicz zgodził się z przedmówcą, że najważniejsze, również z punktu widzenia Enei, są magazyny. Dalsze dofinansowania prosumentów bez magazynowania wytwarzanej energii powoduje zwiększanie problemów na sieci. Dobrze jest też lokować źródła wytwarzania energii blisko jej odbioru.

Pan Wojciech Jankowiak powiedział, że w Wielkopolsce w programach regionalnych środki przeznaczone na energię zieloną wynoszą ponad 400 mln euro. Warto zastanowić się czy fundusze te można skonfigurować w taki sposób by były skierowane bardziej na magazynowanie energii niż jej wytwarzanie.

Pan Wojciech Kruk – Pracodawcy RP – zapytał, jak od strony technicznej wygląda magazynowanie energii. Ile można jej zmagazynować, na jak długo i jakim kosztem.

Pan Marek Rusakiewicz odpowiedział, że generalnie Enea Operator nie zajmuje się magazynowaniem energii. Zmagazynowanie 1 MW energii w magazynie litowo-jonowym to koszt ok. 3 mln zł. Taką ilość energii dało by się zmagazynować przez godzinę, a sprawność wynosi ok. 97%. Tego typu magazyny to nic nowego, są stosowane od lat. Jednak budowanie magazynów, handel zmagazynowaną energią to musi być domena wolnego rynku i przedsiębiorców, gdyż Enea Operator jako monopolista nie może się tym zajmować. Ciekawym rozwiązaniem byłyby małe agregatory osiedlowe, które w dzień zbierałyby nadwyżki energii produkowanej przez prosumentów, a wieczorem sprzedawały. Jednak bez dotacji będzie to trudne.

Pan Przewodniczący zauważył, że kolejną korzyścią ze spotkania jest wskazanie niszy ekonomicznej. Tworzenie w Wielkopolsce w porozumieniu z operatorem Enea lub Energa banków mocy magazynujących zieloną energię wydaje się właściwym kierunkiem, który pozwoliłby lepiej bilansować produkcję i zużycie energii zarówno w rozliczeniu dobowym jak i rocznym.

Pan Zbigniew Bachta – Konfederacja „Lewiatan” – potwierdził, że magazyny energii są stabilizatorem sieci energetycznej. OZE jest drogą do ograniczania kosztów funkcjonowania przedsiębiorstw. Od wielu lat przedsiębiorcy postulują włączenie dotacji również w magazynowanie, a nie tylko w tworzenie energii. Gdyby dofinansowanie do pojedynczej instalacji fotowoltaicznej czy wiatraka zawierało również dofinansowanie magazynu, który

byłby obligatoryjnym elementem inwestycji to wówczas operator nie miałby problemu z przyłączaniem kolejnych prosumentów.

Pan Bernard Niemiec powiedział, że dzisiejsza dyskusja pokazuje to o czym wielu energetyków wie od dawna. Produkcja energii odnawialnej ma sens jedynie w połączeniu z jej magazynowaniem przynajmniej w rozliczeniu dobowym. Zatem obecnie dofinansowanie powinno przejść z fotowoltaiki i wiatraków na magazyny.

Pan Maciej Sytek zwrócił uwagę, że działania powinny być kompleksowe i stabilizujące na długie lata. Zarówno przedsiębiorcy jak i prosumenci potrzebują większej pewności inwestycji, a tą zapewnić powinno, we współpracy z największymi operatorami, państwo.

Pan Przewodniczący powiedział, że biorąc pod uwagę wszystkie konkluzje, które wybrzmiały w dyskusji należałoby się zastanowić nad przygotowaniem stanowiska w tej sprawie, a następnie dopracować je w trybie obiegowym. Temat okazał się niezwykle ważny i być może w ten sposób zainicjowane zostaną zmiany legislacyjne prowadzące do innego wydatkowania środków na OZE.

Oprac. Biuro Obsługi WRDS w Poznaniu
Przemysław Belka

Jarosław Lange

Przewodniczący
Wojewódzkiej Rady Dialogu Społecznego
w Poznaniu